

НЕПРИКРИТА
РОДА

Еррі Де Лука

Переклад Любові Котляр

Erri De Luca

*La Natura
Esposta*

Narratori Feltrinelli

Еррі Де Лука

Неприкрита природа

З італійської переклала

Любов Котляр

ЛЬВІВ

УДК 821.133.1

Л-84

Еррі Де Лука

НЕПРИКРИТА ПРИРОДА

Роман

З італійської переклала Любов Котляр

Перекладено за виданням:

Erri De Luca

La Natura Esposta

ISBN 978-88-07-03199-1

© *Giangiaco Feltrinelli Editore Milano*

Prima edizione ne "I Narratori" settembre 2016

Одному майстрові на всі руки доручають делікатну реставрацію статуї розп'яття. Вона приховує безліч таємниць, дізнатися про які можна тільки доторкнувшись до неї, понад те, для виконання цієї незвичайної роботи потрібно оголити не лише тіло, а й душу. Мистецтво та релігія у книзі «Неприкрита природа» перетворюються на основні рушії, що допомагають краще зрозуміти людські стосунки, недосяжне кохання й творчу одержимість. «Неприкрита природа» — це особливий погляд на сенс людського життя, історію й мистецтво, релігію й символи віри. Водночас це подорож до паралельного виміру, з іншими культурами й традиціями, й необхідністю важкого, але необхідного вибору, що веде до нового пізнання і розуміння світу. У своєму філософському романі сучасний італійський класик Еррі де Лука заторкує тему вразливості, а ще любові у її найрізноманітніших іпостасях: «Існують книги, що змушують нас пережити кохання значно сильніше, ніж у реальному житті, або мужність, значно відчайдушнішу, ніж пережиту насправді у минулому. У цьому, напевно, і полягає сила мистецтва: виходити за межі власного досвіду, надавати тілу, нервам, крові такого впливу, який інакше був би для них недосяжним».

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко»**.

Copyright © By Erri De Luca, 2016

First published by Giangiacomo Feltrinelli Editore, Milan

Published by arrangement with Susanna Zevi Agenzia

Letteraria, Milan

© Любов Котляр, український переклад, 2019

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2020

ISBN 978-617-7654-28-4

Вступ

«Із цієї миті все, що ви скажете, може бути використано на мою користь». Цей вступ, що само собою зрозуміло, є засновком до мого слухання. Чийсь вислів із неочікувано подвійним сенсом, невідоме більшості людей прислів'я, якась пригода можуть перенестися на сторінки моїх книг.

«Неприкрита природа» народилася після такого-от слухання. Це теологічна розповідь: якщо світ і все живе у ньому є витвором бога, то ним, напевно, має бути і кожне оповідання. Я, з огляду на власний життєвий досвід, відкидаю існування якогось божества, але не в змозі поручитися за досвід інших. У своїх молитвах, у гніві, у співчутті я можу звертатися лише до людської раси.

* * *

Якось у липні я гостював у Луїса Анвідальфарея та Роберти Дапунт у їхньому масо* в долині Бадія. Він — скульптор, працює із бронзою, вона — поетеса, пише трьома мовами. Ми засиділися за вечерею, розповідаючи одне одному про події прожитого року. Роберта заявила, що Луїс має для мене цікаву оповідку. Я тоді послухав його розповідь та й забув про неї.

Наступного року ми знову зустрілися з ними за вечерею, чи то за моїм запрошенням, чи то за їхнім, у таверні «Табарел», що в Сан-Віджіліо-ді-Маребе. Знову обговорювали ту історію, я згадав окремі деталі, які мене особливо зацікавили.

Восени 2015 року, після завершення тривалих судових засідань у суді Турина**, я врешті зміг повернутися

* Масо — (західно-альпійський діалект) — сільськогосподарське угіддя в Альпах, до складу якого входять земля, будинок, сільськогосподарські будівлі, тваринницькі ферми, сільськогосподарські знаряддя праці.

** Еррі де Лука — один з активістів руху No TAV!, що протестує проти будівництва тунелю для швидкісних потягів TAV, що прямуватимуть залізничною колією Турин-Ліон через долину Суза, що вкрай негативно вплине на екологію та довкілля. Через свої заяви в одному з інтерв'ю у вересні 2013 року був притягнутий до суду за підбурення до непокори органам правопорядку. У січні 2015 року після тривалого судового розгляду і на вимогу громадськості його виправдали за браком доказів.

до письменництва. Під час роботи мені треба — як під час видирання на скелю — відмежуватися від усього й усіх і зосередитися на поверхні в себе перед носом, не відволікаючись ні на що. Отож я зібрався з думками і почав писати.

* * *

Не думаю, що Луїс, читаючи наступні сторінки, впізнає свою розповідь. Та я все одно мушу зазначити, звідки взялася ця ідея, і висловити йому свою подяку. Луїс мені вже раніше подарував одну зі своїх перших бронзових скульптур, яка зображена на обкладинці моєї книжки «Заперечення».

На цих сторінках, описуючи історію одного скульптора, я входжу до його царини.

Наступного разу, коли ми з ним зустрінемося, прийду не з порожніми руками.

* * *

Я живу неподалік від державного кордону, біля підніжжя гір, які знаю як свої п'ять пальців. Я вивчив їх назубок, спершу шукаючи мінерали та викопні рештки, а згодом — як скелелаз. Свій нестабільний заробіток я маю завдяки продажу знайденого в горах та виготовлених мною невеликих скульптур із каменю та дерева.

Вирізьблюю імена для палких закоханих, що віддають перевагу різьбленню на дереві та камені, а не татуюванню. Такі пам'ятки зберігаються довше і не спотворюються з плином часу. Я шукаю сухі корінці, камінці у формі літер.

А ще, якщо пройтися вздовж русла гірських струмків у засушливу пору, можна надібати і такі, що за обрисами нагадують серце. Інші форми, вуглуватіші, я знаходжу на відмілинах, де накопичуються відшліфовані водою уламки гірських порід. У природі нерідко трапляються такі своєрідні скарби.

* * *

Мене часто кличуть виконати незначну реставрацію скульптур, як правило, — у церквах. У нас, щоб не виглядати злиднями, стараються запрошувати для ремонту та оздоблення професійних художників та майстрів. Я до них не належу, хіба так: підремонтую носі, пальці, найвразливіші частини. Замолоду я навчався у художньому училищі. А потім із тим дипломом подався працювати у вугільну шахту. З того часу, як її закрили, я перебиваюся, чим можу.

Виходячи з шахти після зміни, я замість того, щоб спускатися до міста, здирався у гори. Мені хотілося снігу, я мив ним руки і вмивався. Біг нагору, до лісу, де з усіх пор нарешті виходив чистий піт. Там я залазив на гілки великого європейського кедра, замашуючи руки його смолою. З найвищої точки вдивлявся у небокрай, щоб стерти з пам'яті шахту. Відчував, як по спині пробігають дрижаки, наче в собаки, що вийшов із води.

У моєму ставленні до художників та скульпторів на-завжди залишилося почуття захоплення — глядача, а не колеги. Незважаючи на те, що через кілька років мені виповниться шістдесят, я досі спритно здираюся на будівельні риштування та скелі. Мій будинок розташований на околиці селища. Перший, що видніється на шляху,

коли спускаєшся із лісу, за кілька метрів від стрімкого водоспаду, що забезпечує мене проточною водою. Навіть у морози від нього залишається невеличкий потічок.

* * *

Останнім часом до селища прибувають змарнілі чужинці. Намагаються перетнути кордон, влада закриває на це очі, щоб не довелося про них піклуватися. Ми живемо на землі транзиту. Хтось із них міг би й залишитися, але не для того вони прибули сюди. Замість компаса у них в кишені — адреса. Для нас, місцевих, які ніколи в житті не подорожували, вони — це світ, що прибув до нас на гостину. Розмовляють мовами, які нагадують шум далеких річок.

Для них стихійно виникла бригада провідників через гори по той бік кордону. Нас троє, всі старі, бо в нас, у горах, у шістдесят років — ти вже старий. Хоча саме нам трьом добре відомі всі перевали й стежини, навіть у пільмі.

Чудні ті держави, які прокладають кордони в горах, вважаючи їх незборимими перепонами. Марна праця. Адже гори — це розгалужена система комунікації між схилами, що забезпечує переходи залежно від пори року та фізичного стану мандрівників.

Стежини, які ми знаємо, ведуть по той бік таким чином, що по дорозі не зустрінеш ані живої душі. Кордони працюють на рівнині. Натягують колючий дріт — і вже не пройти. У горах такого не зробиш.

Провідники встановлюють тариф за свою роботу. У нас це зробили ті двоє; мене влаштовує, що вони займаються питаннями платні. Мандрівники платять готівкою, змушені довіряти. Домовляються ламаною англійською з десяти слів — достатньо для роботи провідника.

Є й такі, хто намагається перейти без нашої допомоги. Закінчується все тим, що вони губляться в дорозі, виснажуються, і потім ми знаходимо їх, померлих від голоду, подзьобаних воронами. Тоді ми їх хоронимо; тому щоразу, вирушаючи в дорогу, беремо із собою лопату.

Здалеку недосвідченому оку здається, що видно прохід, а потім, коли підходиш ближче, виявляється, що ніякого проходу там немає.

Серед мандрівників трапляються жінки, діти без дорослих — жодних знижок, адже послуга провідника від цього не стає легшою, навпаки, потребує більше часу. Якщо йдеться про сильних чоловіків, я веду їх стрімким шляхом — так швидше. На окремих ділянках в'яжу собі мотузок до пояса і витягую їх нагору. Отож вимагаю, щоб вони всі мали рюкзаки, аби звільнити руки.

Коли доводиться супроводжувати дітлахів та жінок, веду їх довшим шляхом, звертаю увагу на їхній одяг та взуття. Без доброго взуття та теплого одягу не вирушаю, навіть улітку. Інші двоє їх повели б навіть босих. Зараз у них такі заробітки, які їм ніколи в житті навіть не снилися.

Один — коваль, другий — пекар. Ми знаємо один одного ще з сопливого дитинства. Разом лазили по горах, заглядали під кожен камінь, коли нам платили за впійманих змій.

Спали разом у горах, під деревами. Коваль — високий, статечний, після нього сліди — як після ведмедя. Пекар — той найстарший серед нас, з попеченими, як хліб, руками, що вже ні на що не годяться. А от ноги ще бігають так, що не вженешся.

Ми не ходимо разом, у кожного свій маршрут. Інколи доводиться перетнутися в горах, коли один вирушає, а інший вже повертається.

* * *

Одного разу ми ледве врятувалися від однієї лавини, що скинула нас донизу на сотню метрів, захопивши у свою страшну темінь серед білого дня. Вже внизу вона нас виплюнула, мов горіхову шкарлупу.

Коли таке трапляється, страшно буває лише протягом перших метрів — повільних, а тоді вже летиш, котишся, б'єшся, сваришся зі смертю. Я глитнув повітря вже внизу, вискочив зі снігового мішка, сам дивуючись, що врятувався і зостався цілий. Став на ноги, побачив коваля, що стирчав у снігу догори ногами. Витяг його, вдихав йому повітря у легені, аж поки він не виплюнув мені в обличчя перший видих. Пекар лежав далі, але не під снігом — знепритомнів. Для нього вистачило двох ляпасів по щоках. У нього було вивихнуте плече. Але всі троє — живі, хіба не диво? Увечері ми разом випорожнили п'ятилітровий джбан вина — не так уже й багато!

* * *

Наше село — не для жінок. Ті подалися до міста, одружені чи ні. Так уже повелося споконвіку, що чужі для них вродливіші, аніж свої. У них в крові жага до мандрівок. Чоловіки залишаються. Тут, у нас, світ перевернувся, але нам байдуже. У селищі zostалися чоловіки й худоба.

Влітку я продаю туристам сувеніри і скульптури, виготовлені взимку. Виставляю мої невігадливі витвори на саморобному столику перед хатою. Туристи зупиняються з цікавості. Рівно на той час, що потрібен для покупки; якщо не мають грошей, — не зупиняються. Так і кажуть, хоча й перепрошують, не повертаючи голови, як перед

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.